

Riktlinjer för arvodering av ställföreträdare enligt föräldrabalken

Antagna av överförmyndarnämnden den 11
december 2023, § 110

Innehållsförteckning

1	Utgångspunkter för arvode till ställföreträdare	1
1.1	Rätten till arvode.....	1
1.2	Ett ideellt uppdrag.....	1
1.3	Vem betalar arvodet?	1
1.4	Hur beräknas arvodet?	2
1.5	Vem beslutar om arvodet?	2
2	Bedömningsprinciper.....	3
2.1	Arvodets storlek.....	3
2.2	Bedömning utifrån huvudmannens behov och situation	3
2.3	Nedsättning av arvode.....	3
3	Arvode och kostnadsersättningar	4
3.1	Generell information	4
3.2	Startarvode	4
3.3	Bevaka rätt.....	4
3.4	Förvalta egendom.....	5
3.5	Sörja för person	6
3.6	Timarvode.....	7
4	Kostnadsersättning.....	1
4.1	Schablonersättning	1
4.2	Bilersättning	1
4.3	Större kostnader	1

1 Utgångspunkter för arvode till ställföreträdare

1.1 Rätten till arvode

Den som har förordnats till ställföreträdare (förordnad förmyndare, god man eller förvaltare eller tillfällig vårdnadshavare) har enligt 12 kap. 16 § föräldrabalken (1949:381), FB, rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för nödvändiga utgifter för uppdraget. Föräldrar som är förmyndare till sina barn har normalt inte rätt till arvode. Nära anhöriga som har förordnats till god man eller förvaltare har rätt till arvode men brukar ofta avstå från denna rätt.

1.2 Ett ideellt uppdrag

Enligt lagstiftaren är ett uppdrag som god man eller förvaltare till stor del ett ideellt uppdrag. Den som har ett uppdrag som ställföreträdare kan därför inte förvänta sig att få ett arvode som kan jämföras med lön och som omfattar allt vad denne har utfört för sin huvudman. På grund av uppdragets ideella karaktär utgår inte heller moms på arvodet.

1.3 Vem betalar arvodet?

Huvudregeln är att det är huvudmannen, det vill säga den som har en ställföreträdare, som ska betala arvodet och ersättningen för nödvändiga utgifter. En förutsättning för att huvudmannen ska vara skyldig att betala arvodet är att huvudmannen antingen har inkomster före avdrag för skatt som överstiger 2,65 prisbasbelopp eller samlade tillgångar som överstiger två prisbasbelopp. Om inkomsterna understiger 2,65 prisbasbelopp samtidigt som nettotillgångarna understiger två prisbasbelopp ska kommunen betala arvodet. Om antingen inkomsterna eller tillgångarna överstiger sina respektive beloppsgränser, men inte med så stort belopp att det täcker hela arvodet görs en fördelning mellan huvudmannen och kommunen. Huvudmannen får betala så mycket av arvodet som inkomsterna eller tillgångarna överstiger sina respektive beloppsgränser och kommunen får betala det som resterar. Undantag kan göras i det särskilda fallet, till exempel om huvudmannen har höga levnadsomkostnader för medicin eller sjukvård eller i vissa fall när tillgångarna utgörs av den egna bostaden. I ett sådant fall kan kommunen svara för arvodet även om inkomsterna överstiger två basbelopp. Om uppdraget avser att bevaka huvudmannens rätt i ett oskiftat dödsbo är det dödsboet som ska betala arvodet. Även här kan undantag göras om det finns särskilda skäl.

1.4 Hur beräknas arvodet?

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har gett ut ett nytt cirkulär 22:31 som omarbetat de tidigare cirkulären 07:74 samt 18:7 där det föreslås vissa rekommendationer för arvoden och kostnadsersättningarnas storlek. Överförmyndarnämnden i Norrort använder innehållet i cirkuläret och de arvoden som SKR har rekommenderat som vägledning men fattar beslut enligt de lokala förutsättningarna som råder i kommunen. Det bör dessutom betonas att nämnden prövar varje ärende för sig utifrån de förutsättningar som föreligger i det enskilda fallet. Det betyder att arvodet kan skifta över tid beroende på vilka insatser som ställföreträdaren har gjort. En närmare redogörelse för nämndens arvoderingsprinciper framgår under rubriken i avsnitt 2, "Arvode och kostnadsersättningar".

1.5 Vem beslutar om arvodet?

Det är överförmyndarnämnden som beslutar om arvodets storlek, hur ofta och för vilken tid som arvode ska betalas samt vem som ska betala arvodet. Nämndens beslut kan överklagas till tingsrätten. Överförmyndarnämnden har delegerat delar av beslutanderätten.

2 Bedömningsprinciper

2.1 Arvodets storlek

Arvodet ska bestämmas i varje enskilt fall efter uppdragets förutsättningar och den period som arvodet ska omfatta. De belopp och procentsatser som anges i avsnitt 3 är utgångspunkter att förhålla sig till vid bedömningen.

2.2 Bedömning utifrån huvudmannens behov och situation

När överförmyndarnämnden bestämmer ställföreträdarens arvode görs en bedömning av huvudmannens faktiska behov med anledning av förordnandet. Arvode medges för det arbete som har krävts med anledning av uppdraget som ställföreträdare. Arvode för utfört arbete som inte kan anses rymmas i uppdraget som ställföreträdare kan inte betalas ut. Har du som ställföreträdare flera huvudmän ställer överförmyndarnämnden krav på att du i görligaste mån samordnar resor till dessa olika personer – allt för att värna om huvudmannens ekonomi.

2.3 Nedsättning av arvode

Arvodet kan i det enskilda fallet komma att sättas ned om ställföreträdarens redovisning kommer in för sent, eller denne har gjort sig skyldig till misskötsel och/eller om redovisningen innehåller så pass många fel att tillsynen försvåras.

3 Arvode och kostnadsersättningar

3.1 Generell information

I alla kategorier som anges nedan ingår i uppdraget kontakt med överförmyndarnämnden och upprättande av förteckning, årsräkning eller sluträkning. Därutöver ingår också upprättande av deklARATION och avlämnande av redogörelse för huvudmannens situation, i vilken ställföreträdaren ska ange uppgift om omfattningen av uppdraget och om någon extra tidskrävande uppgift har förekommit under året. Arbetsuppgifterna i de olika kategorierna innefattar det löpande normala arbetet.

3.2 Startarvode

Vid uppstart av ett helt nytt ärende avseende god man enligt 11 kap 4 § FB eller en förvaltare enligt 11 kap 7 § FB kan det i vissa fall behövas extra utredningsarbete. I dessa omständigheter kan ett startarvode beviljas utöver löpande arvode.

Startarvode	Engångsbelopp
Utgår om det innebär extra utredningsarbete vid uppstarten av ett helt nytt ärende	1 800 kr

3.3 Bevaka rätt

Enligt SKR:s rekommendationer omfattas uppdraget att bevaka rätt normalt inom uppdragen för att förvalta egendom och sörja för person.

För att verka för tydlighet och rättssäkra bedömningar ska grunduppdraget att bevaka rätt ersättas med ett eget arvode som grund. I de fall som uppdraget är av mer komplex karaktär kommer arvodet att regleras inom ramarna för avsnitt 2.3 – 2.4. Eller särskilt enligt avsnitt 2.5.

Kategorier	Grundarvode per år i % av prisbasbelopp
Bevaka rätt	
Ställföreträdaren bistår huvudmannen med sedvanliga rättshandlingar utan större komplexitet som exempelvis: ansökningar om bidrag och insatser, ingå eller häva avtal, upprätta avbetalningsplaner, överklaga myndighetsbeslut mm	≥ 5 %

3.4 Förvalta egendom

Uppdraget innebär, utöver att betala räkningar, att huvudmannens tillgångar ska användas till dennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. Övriga tillgångar ska placeras tryggt och ge en skälig avkastning, se 12 kap 4 § FB.

Kategorier	Grundarvode per år i % av prisbasbelopp
Kategori 1	
Huvudmannen har ett person-/transaktionskonto, ev. också ett sparkonto med ett mindre belopp. Han/hon förvaltar delvis själv sina tillgångar. Om medel lämnats till personal i huvudmannens boende ska ställföreträdaren regelbundet - en gång/månad är lämpligt - kontrollera kassaboken som ska föras för varje boende. Ställföreträdaren ansöker om bidrag och insatser.	15 - 20 %
Kategori 2	
Ställföreträdaren förvaltar huvudmannens samtliga tillgångar. Det kan komma att krävas en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året. Förutom vad som angetts under kategori 1 betalar till exempel ställföreträdaren ut fickpengar ett par gånger i månaden och har oftare kontakt med myndigheter (exempelvis under en skuldsanering) och banker eller andra finansieringsrörelser. Det kan förekomma finansiella åtgärder i ett oskiftat dödsbo eller näringsverksamhet av med periodisk karaktär.	20 – 30 %
Kategori 3	
Förutom under kategori 1 och 2 upptagna uppgifter ansvarar ställföreträdaren för till exempel skötsel av huvudmannens fastighet med tillhörande förvaltningsuppgifter (inkassering av hyra, betalning av utgifter, förhandlingar, med mera), övervakning av affärsrörelse, upprättande av en omfattande deklaration och komplicerad årsredovisning till överförmyndarnämnden.	30 - %

3.5 Sörja för person

Det är inte arvodesgrundande, och omfattas inte heller av förordnandet, att utföra uppgifter som till exempel omfattas av insatser inom socialtjänstens område (se prop. 1979/80:1 s. 227 f. och SOU 2004:112 s. 461).

Under vissa omständigheter (till exempel utifrån smittorisk och huvudmannens hälsa) kan fysiska besök hos huvudmannen inte ske. När sådana förhållanden föreligger är det viktigt att ställföreträdaren uppger det till överförmyndarnämnden och noggrant redogör för vilka andra sätt som huvudmannen och ställföreträdaren har haft kontakt på.

Överförmyndarnämnden gör i de här fallen en individuell prövning av arvodesnivån.

Prövningen utgår från de uppgifter som ställföreträdaren har lämnat om situationen.

Kategori 1	Grundarvode per år i % av prisbasbelopp
Ett besök per månad, kontakt per telefon med huvudmannen och/eller boendet, ajourhållning om den personliga situationen. Det är viktigt att det finns förutsättningar för ställföreträdaren att bilda sig en uppfattning om huvudmannens behov eller om insatserna utförs korrekt.	10 – 15 %
Kategori 2	
Kontakt med huvudmannen flera gånger per månad genom personliga besök och flera telefonsamtal varje månad med huvudmannen, anhöriga, boendet, kontaktpersoner, personliga assistenter, andra stödpersoner och myndigheter.	15 – 30 %
Kategori 3	
Stora insatser och stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att huvudmannens behov av omsorg ska kunna tillgodoses. Detta sker exempelvis genom flera besök i veckan hos huvudmannen eller andra kontakter, många och omfattande kontakter med boendet, anhöriga och myndigheter.	30 - %

3.6 Timarvode

För uppdrag enligt föräldrabalken 11 kap 1-3 §§ samt vissa arbetsinsatser i långvariga uppdrag som är av engångsnatur och som är mer omfattande kan det finnas skäl att medge ett timarvode. Det är därför nödvändigt att de uppgifter som utförts beskrivs noggrant och att tidsåtgången anges och motiveras. Krav på ersättning ska framställas i samband med ingivande av slut- eller årsredovisningen. Innan ställföreträdaren utför extra arbetsinsatser ska överförmyndarhandläggaren kontaktas skriftligt för förhandsbesked.

Kategori 1	
Till exempel lägenhetsavveckling, försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvskifte, kontakter med fordringsägare.	250 – 350 kr/tim
Kategori 2	
Till exempel mer kvalificerat arbete vid boutredning och arvskifte, Överklagan/processer där insatsen är av större kvalificerad art och juridisk karaktär	350 – 450 kr/tim
Kategori 3	
Till exempel medverkan vid domstolsförhandlingar, förlikningsavtal och annat renodlat kvalificerat juridiskt arbete.	450 – 550 kr/tim

4 Kostnadsersättning

4.1 Schablonersättning

Utan särskilt förhandsmedgivande eller något krav om verifikationer kan ställföreträdaren få ersättning upp till ett belopp som motsvarar två procent av basbeloppet. De utgifter som här avses är kostnader för normalt förekommande löpande utgifter såsom kostnader för kortare resor, telefon, porto och liknande.

4.2 Bilersättning

Överförmyndarnämnden kan ge bilersättning för resor som behövt genomföras inom uppdraget. Ersättningen bestäms enligt 12 kap 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) mot inlämnande av körjournal.

4.3 Större kostnader

Om det förekommer större kostnader såsom längre resor med bil, biljettkostnader, övernattningar och liknande ska i normalfallet huvudmannen stå för dessa. Om kostnaderna kan förutses, och inte rymms inom behållning på det öppna kontot, ska ställföreträdaren ansöka om uttagsmedgivande vid den tidpunkt som kostnaden uppstår. I samband därmed är det naturligtvis även viktigt att ställföreträdaren noga överväger om den enskildes ekonomi tillåter utgifter i sådan omfattning.

Om ställföreträdaren är medveten om att huvudmannen saknar ekonomiska förutsättningar att betala för större kostnader såsom längre resor och liknande bör frågan väckas om det är lämpligare att utse en ny god man eller förvaltare på den plats där huvudmannen vistas.

Till skillnad från schablonersättningen ska dessa större kostnader givetvis även kunna verifieras i likhet med andra kostnader som tas upp i årsräkningen.

Överförmyndarnämndens generella inställning är att kollektiva resemedel i första hand ska tillgripas vid kortare resor inom förordnandet. Längre resor med bil ska på förhand godkännas. Nämnden menar att ställföreträdare förväntas besöka sin huvudman en gång per månad om inte uppdraget medför andra förutsättningar.

Överförmyndarnämnden är av uppfattningen att kommunen inte i normalfallet ska stå för kostnader av det här slaget vilket är i linje med SKR:s bedömning.